

LESZEK GOŹDZIEWSKI

WSGE University of Applied Sciences
in Józefów, Poland

ORCID iD: 0000-0002-0940-6838

KODEKSOWE PODSTAWY ZWALCZANIA PRZESTĘPSTW SEKSUALNYCH – PEDOFILIA W DOBIE CYFRYZACJI, HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

CODE FOUNDATIONS FOR COMBATING SEXUAL CRIMES – PEDOPHILIA IN THE AGE OF DIGITIZATION, HISTORY AND PRESENT

ABSTRACT

On the basis of available sources, the author presented the phenomenon of sexual crime, taking into account the sources and legal regulations in this area, referring to the evolution of the provisions penalizing sexual acts as acts prohibited by the Act during its validity. The essence of the deliberations is the evolution of the space subject to criminalization as a result of social changes and the impact of the fourth industrial revolution on the development and intensification of crime, including pedophilia.

KEYWORDS: *crime, criminal act, victim, pedophilia, victim*

STRESZCZENIE

Autor na podstawie dostępnych źródeł dokonał prezentacji zjawiska przestępczości seksualnej z uwzględnieniem regulacji prawnych w tym obszarze, nawiązując do ewolucji przepisów penalizujących czyny seksualne jako czyny zabronione przez ustawę w czasie jej obowiązywania. Istotą rozważań jest ewolucja przestrzeni podlegającej kryminalizacji w następstwie zmian społecznych i wpływu czwartej rewolucji przemysłowej na rozwój i nasilenie przestępczości w tym również pedofilii.

SŁOWA KLUCZOWE: *przestępczość, czyn zabroniony, ofiara, pedofilia*

WSTĘP

Autor, dostrzegając wagę podjętego tematu, we wstępie wskazał, że pedofilia stanowi przejaw dewiacji w zachowaniu jednostki, uwarunkowany zakłóceniami procesów natury psychicznej. Problem ten, pozostający w centrum zainteresowania społecznego (Mikołajczuk, 2019, 223–225; Marcinek, Kapała, 2012, 77; Bućko i in., 2023, Bjelajac, 2012, 437–455) stanowi jednocześnie obszar szczególnej aktywności obywatelskiej na rzecz przeciwdziałania i zwalczania tego pejoratywnego zjawiska. Społeczeństwo podejmuje w tym zakresie działania na własną rękę, m.in. jako łowcy pedofilów, funkcjonujący niezależnie od wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych policji monitorujących internet. Kreatywność oraz determinacja społeczników w wielu przypadkach doprowadza do zatrzymania sprawcy przestępstwa, pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej i ewentualnego leczenia.

Zjawisko pedofilii nabrało nowego cyfrowego oblicza, pozostając *tajemnicą* zwabionego dziecka i dorosłego sprawcy, podszywającego się za rówieśnika, a we wstępnym etapie stanowi niewinną aktywność, jako obszar poszukiwania znajomości, kolegów, przyjaciół. Przewaga sprawcy przestępstwa, wyrażona w jego wieku i z góry powziętym zamiarze, jako zaplanowane przestępstwo z jego formami stadialnymi doprowadza do uśpienia czujności dziecka i przejęcia nad nim emocjonalnej kontroli. Sprawca *pracuje* nad swoją ofiarą, która nieświadoma zagrożenia, pozwala się prowadzić za rękę zupełnie obcej osobie (Gupta i in., 2012). *Modus operandi* tej kategorii czynu zabronionego ma charakter szablonowy, co nie oznacza, że sprawca nie stosuje zabiegów w postaci pozytywnego wzmocnienia, dając dziecku poczucie związku emocjonalnego i bliskości. Budując pozorną przyjaźń, wzbudza w dziecku zaufanie, które staje się podstawą realizacji przestępstwa i pozwala na zwabienie kilkulatka/-ki do ustronnego miejsca, czasem do jakiegoś pustostanu czy parku.

Istotnym z punktu widzenia redukcji czynników determinujących okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstwa jest: stan emocjonalny i zdrowotny ofiary, poprawne funkcjonowanie rodziny, jej kompletność (rodziny rekonstruowane, samotne macierzyństwo), przemoc domowa, alkoholizm, patologiczność środowiska dziecka (Ozcalik, Atakoglu, 2021, s. 76–81).

Autor postawił przed sobą trzy cele:

1. Prezentację regulacji prawnych wobec przestępstw seksualnych na podstawie stanu prawnego z lat 1932–1997 w odniesieniu do osób poniżej 15. roku życia;
2. Przedstawienie danych statystycznych na podstawie raportów przestępczości w Polsce w zakresie przestępczości seksualnej z uwzględnieniem komponentu pedofilii;
3. Ocenę wpływu czwartej rewolucji przemysłowej na rozmiary pedofilii i działania w zakresie prewencji uprzedzającej.

I. WYMIAR PRAWNY I SPOŁECZNY W ODNIESIENIU DO PRZESTĘPCZOŚCI SEKSUALNEJ WOBEC NIELETNICH

Przeciwdziałanie przestępczości seksualnej wobec nieletnich stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań współczesnego społeczeństwa. Wymiar prawny obejmuje zarówno regulacje normatywne, określające sankcje karne za tego rodzaju czyny, jak i procedury mające zapewnić sprawiedliwość. Należy zauważyć, że pewne kategorie czynów zawsze pozostawały w zainteresowaniu aparatu państwowego, jednakże zdecydowana większość zapisów z kodeksów karnych dotyczyła sankcji grożących za przestępstwa pospolite, skierowane przeciwko mieniu, życiu i zdrowiu. Prawodawstwo polskie w zakresie przestępstw seksualnych wobec nieletnich kształtowało się etapami i pod wpływem różnych tradycji prawnych państw zaborczych. W okresie zaborów stosowano kazuistyczne przepisy prawa niemieckiego, rosyjskiego i austriackiego, które różniły się podejściem do wieku ochronnego, znaczenia zgody pokrzywdzonego i okoliczności obciążających (Siemaszko, 2024, s. 49–63).

Wysiłki skierowane na opracowanie jednolitych przepisów zwieńczono sukcesem, w następstwie czego pod koniec 1928 r. uchwalono Kodeks postępowania karnego (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. z 1928 r., nr 33, poz. 313), a w roku 1932 ogłoszono Kodeks karny (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1932 r., nr 60, poz. 571) i Prawo o wykroczeniach (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Prawo o wykroczeniach, Dz.U. z 1932 r., nr 60, poz. 572). Przytoczone akty prawne po odzyskaniu niepodległości w ocenie autora są niezbędne, by przystąpić do omawiania kwestii związanych z uregulowaniami prawnymi w zakresie odpowiedzialności sprawcy za przestępstwa seksualne wobec nieletnich, popełniane również w tym okresie.

Kodeks karny z 1932 r., zwany kodeksem Makarewicza, od nazwiska głównego autora Juliusza Makarewicza, był pierwszym nowoczesnym aktem prawnym zapewniającym jednolity standard ochrony dzieci na całym terytorium II Rzeczypospolitej. Mimo pewnych nieprecyzyjnych sformułowań, takich jak *czyn nierządny*, jego przyjęcie oznaczało odejście od rozbudowanych

i niespójnych przepisów zaborczych oraz wzrost wagi ochrony seksualnej integralności nieletnich. Przestępstwa seksualne wobec nieletnich w Kodeksie karnym z 1932 r. były uregulowane w rozdziale *Nierząd*. Podstawy do karania za czyny pedofilne zawarte zostały w art. 203. Przepis ten penalizował *czyn nierządny względem osoby poniżej lat 15 albo osoby zupełnie lub częściowo pozbawionej zdolności rozpoznania znaczenia swojego czynu lub kierowania swoim postępowaniem*. Groziło za to do 10 lat więzienia. Kodeks przewidywał również zaostrzone kary w przypadku popełnienia tych przestępstw na szkodę osób najbliższych, takich jak dzieci czy osoby pod pieczę, lub wobec nieletniego poniżej 21 roku życia. Dodatkowo art. 213 sankcjonował czyn nierządny popełniony publicznie lub w obecności nieletniego poniżej 15 roku życia, mający na celu ochronę obyczajności i zapobieganie demoralizacji.

Analizując sam akt prawny, należy wskazać, że pomimo długiego czasu wypracowywania kształtu i szczegółów, miał niekwestionowane walory. Ustawa – Kodeks karny, uchwalona w 1932 r. jako akt prawny obowiązujący na terytorium odrodzonego państwa polskiego, nie stanowiła adaptacji regulacji prawnych z terenów administrowanych przez zaborców. Jej oryginalność wynikała m.in. z uwolnienia myśli prawniczych od politycznych decydentów, zwięzłości sformułowań, transparentności w połączeniu z logiką i zgodności z porządkiem prawnym w zakresie prawa karnego i czyniła zadość ówczesnym standardom. Zagrożenie w postaci sankcji karnej, jak na czas, w którym powstał Kodeks karny, było wysokie. Wymiar kary ustawodawca warunkował okolicznościami popełnienia czynu zabronionego, wyrażonymi w bezradności ofiary i stosunku zależności od sprawcy. Kodeks nie uwzględniał i nie dokonywał penalizacji zachowań określanych jako zboczenia seksualne, nierząd za pieniądze, pozamałżeńskie kontakty seksualne, co w istotny sposób ograniczało katalog przestępstw o podłożu seksualnym (Leszczyński, 1992, s. 31).

1.2. Kodeks karny z 19 kwietnia 1969 r. (Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 94), zwany Kodeksem Andrejewa, według politycznych narracji utrzymujący ton postępu społecznego i zdecydowanych działań wobec przestępczości, określał przestępstwa seksualne jako przestępstwa przeciwko obyczajności. Ich transkrypcja zawarta została w dziale XXIII, poza zmianą ich umiejscowienia w porównaniu z kodeksem z 1932 r. zmieniła się także numeracja.

Natomiast Kodeks z 1969 r. wprowadzał ochronę nieletnich zarówno przed przestępczością seksualną, jak i szeroko rozumianą demoralizacją oraz nadużyciami. Penalizowano także rozpowszechnianie treści pornograficznych i stręczycielstwo, w tym czerpanie korzyści z nierządu. Artykuł 176 wskazywał: *Kto dopuszcza się czynu lubieżnego względem osoby poniżej lat 15, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10*. Oznacza to, że każde zachowanie o charakterze seksualnym (nie tylko obcowanie płciowe, lecz także inne czynności lubieżne) wobec osoby, która nie ukończyła 15 lat, było traktowane jako poważne przestępstwo i były zagrożone karą pozbawienia wolności na okres od 1 do 10 lat. Termin *czyn lubieżny* w odniesieniu do nieletnich odpowiadał współczesnemu rozumieniu pojęcia molestowania.

Kolejny art. 177: *Kto dopuszcza się czynu nierządnego w obecności osoby poniżej lat 15 albo publicznie, podlega karze pozbawienia wolności do roku, ograniczenia wolności albo grzywny* obejmuje zachowania o charakterze seksualnym popełnione w obecności małoletniego poniżej 15. roku życia (bez względu na to, czy był do niego skierowany), jak również czyny nierządne dokonane publicznie. Kara za taki czyn była łagodniejsza i mogła mieć formę kary pozbawienia wolności do roku, ograniczenia wolności lub grzywny.

Jednak kodeks z 1969 r. nie przewidywał tak szczegółowych rozwiązań w zakresie wywozu małoletnich do prostytucji, jak kodeks z 1932 r., czy ochrony osób najbliższych z kręgu sprawcy, co dowodzi pewnego uproszczenia względem wcześniejszych przepisów.

1.3 Kodeks karny z 1997 r. (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r., nr 88, poz. 553)

Obecna sytuacja prawna dotycząca przestępstw seksualnych wobec nieletnich w Polsce, oparta na Kodeksie karnym z 1997 r., charakteryzuje się rozbudowanym systemem ochrony prawnej, umieszczonym głównie w Rozdziale XXV *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*. Kodeks wprowadza bardzo surowe przepisy dotyczące zgwałcenia, szczególnie w odniesieniu do małoletnich poniżej 15. roku życia, za które sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 5 lat, a nawet karze dożywotniego więzienia. Obcowanie płciowe lub inne czynności seksualne z osobą poniżej 15. roku życia są penalizowane w art. 200, gdzie przewidziano karę od 2

do 15 lat pozbawienia wolności. Przepis ten obejmuje także prezentowanie, udostępnianie lub rozpowszechnianie treści pornograficznych małoletniemu, a w przypadku wykorzystania przez sprawcę zależności lub krytycznego położenia ofiary, możliwe jest zaostrenie kary. Kolejne przepisy, art. 198 i 199, chronią osoby będące w stanie bezradności, np. z powodu upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej, oraz te pozostające w stosunku zależności od sprawcy; gdy przestępstwo jest popełnione na szkodę małoletniego, kary są szczególnie zaostrzone. Artykuł 199 § 3 wskazuje również na odpowiedzialność za obcowanie płciowe lub inne czynności seksualne wobec małoletniego dokonane poprzez nadużycie zaufania lub udzielenie korzyści majątkowej lub osobistej. W zakresie pornografii dziecięcej art. 202 k.k. surowo penalizuje produkcję, utrwalanie, sprowadzanie, posiadanie i rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem małoletnich, w tym także posiadanie lub dostęp do takich treści oraz tworzenie cyfrowo przetworzonych wizerunków małoletnich w kontekście seksualnym. Nowoczesne zagrożenia, takie jak *grooming*, zostały uwzględnione w art. 200a, który penalizuje nawiązywanie kontaktu za pośrednictwem internetu lub innych systemów teleinformatycznych z małoletnim poniżej 15. roku życia w celu popełnienia przestępstwa seksualnego lub produkcji pornografii, a także samo składanie propozycji takich czynności. Ustawodawca przewidział również karę do 3 lat pozbawienia wolności za publiczne propagowanie lub pochwalanie zachowań pedofilskich w art. 200b. Przepisy dotyczące przestępstw okołoprostytucyjnych w art. 204 obejmują nakłanianie, ułatwianie lub czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji, z istotnym zaostreniem sankcji, gdy ofiarą jest małoletni. System prawny jest nakierowany na ochronę nieletnich przed przestępstwami seksualnymi, wykorzystaniem, demoralizacją oraz nowoczesnymi formami zagrożeń związanymi z rozwojem technologii i mediów cyfrowych.

W ostatnich latach ustawodawca wprowadził istotne zmiany, zaostrzając odpowiedzialność karną za przestępstwa seksualne wobec małoletnich i wzmacniając ochronę ich praw. Zgodnie z nowelizacją Kodeksu karnego z 2023 r. (weszła w życie 1 października 2023 r.), wiek ochronny, czyli granica wieku, poniżej której każda aktywność seksualna z osobą niepełnoletnią jest przestępstwem, został podniesiony z 15 do 16 lat (art. 200 § 1 k.k.).

Oznacza to, że każda czynność seksualna wobec osoby poniżej 16. roku życia, nawet za jej zgodą, jest przestępstwem.

Wprowadzono nowy typ kwalifikowany przestępstwa zgwałcenia – art. 197 § 3 pkt 2a k.k. – gwałt na dziecku poniżej 15. roku życia. Przewidziano za to karę od 5 do 30 lat pozbawienia wolności albo dożywotnia kara pozbawienia wolności (w przypadku szczególnego okrucieństwa lub gdy czyn miał szczególnie ciężki charakter).

Zmieniono również zasady dotyczące przedawnienia karalności tych czynów: bieg przedawnienia nie rozpoczyna się przed ukończeniem przez ofiarę 30. roku życia. W praktyce oznacza to, że ofiara ma więcej czasu na złożenie zawiadomienia, co jest zgodne z międzynarodowymi standardami ochrony ofiar przestępstw seksualnych.

Od 2018 r. funkcjonuje Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, który dzieli się na część jawną i niejawną. Znajdują się w nim osoby skazane za przestępstwa seksualne wobec dzieci. Dostęp do części jawnej ma każdy obywatel, zaś część niejawna jest dostępna dla określonych instytucji (np. szkół, przedszkoli). Nałożono nowe obowiązki na instytucje i pracodawców – osoby pracujące z dziećmi (np. nauczyciele, trenerzy, opiekunowie) mają obowiązek przedstawiać zaświadczenie o niefigurowaniu w Rejestrze Sprawców. Pracodawcy natomiast są zobowiązani do weryfikowania przyszłych pracowników pod tym kątem (Mierzwińska-Lorencka, 2016, s. 147–162).

Zaostrzone zostały kary i polityka karna, w szczególności za: molestowanie seksualne (art. 199 k.k.), produkcję i rozpowszechnianie pornografii dziecięcej (art. 202 § 3–4b k.k.), uwodzenie przez internet (tzw. grooming – art. 200a k.k.), prezentowanie treści pornograficznych małoletnim (art. 200 § 3 k.k.).

Ponadto w ramach innych aktów prawnych wzmocniono poziom ochrony procesowej małoletnich. Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej zapewniają szczególne zasady przesłuchiwania dzieci, np.: przesłuchanie w obecności psychologa, unikanie wtórnej wiktymizacji (np. przesłuchanie tylko raz, nagrywane), obowiązek stosowania języka zrozumiałego dla dziecka.

Podsumowując, Kodeks karny z 1997 r. w sposób szczególny akcentuje konieczność ochrony nieletnich przed przestępstwami seksualnymi, przewidując surowe kary za czyny dokonane bezpośrednio wobec nich, jak i za

przestępstwa związane z pornografią dziecięcą oraz z wykorzystaniem nowych technologii do nawiązywania kontaktów. Zauważalna jest też tendencja do zaostrzania kar w przypadku, gdy sprawca wykorzystuje stosunek zależności lub bezradności ofiary, lub gdy czyn jest popełniony wobec dziecka.

II. UJĘCIE ILOŚCIOWE ZJAWISKA PRZESTĘPCZOŚCI SEKSUALNEJ WOBEC NIELETNICH.

Rzeczywiste rozmiary przestępczości seksualnej nie są znane. Należy zauważyć, że wiedza społeczeństwa i organów ścigania opiera się na przyjętych zawiadomieniach o przestępstwie (zawiadomienie złożone na protokół zawiadomienia o przestępstwie, przesłuchanie osoby zgłaszającej na protokół przesłuchania świadka, wraz z pouczeniem o przysługujących prawach i obowiązkach). Źródłem wiedzy w tym obszarze są obywatelskie zgłoszenia osób niebędących pokrzywdzonymi w wyniku przestępstwa (postronnych) na telefon zaufania bądź w postaci listu albo maila, praca operacyjno-rozpoznawcza funkcjonariuszy policji oraz współpraca międzynarodowa w tym obszarze (strefa Shengen, Europol, Interpol). Istotną rolę w pozyskiwaniu informacji w tym obszarze pełnią również osobowe źródła informacji (OZI). Jednakże pomimo tak szerokiej bazy informacji o przestępczym procederze należy poczynić uwagę dotyczącą ciemnej liczby przestępstw (Tyszkiewicz, Kosmowski, 2002, s. 101–131). Wszelkie dane, w tym statystyki policyjne, naznaczone są rozbieżnościami wynikającymi z niedoszacowania istniejącej skali zjawiska (...). Ciemna liczba przestępstw to zdarzenia, które nie są objęte przez statystyki kryminalne. Organy ścigania oraz wymiar sprawiedliwości w tego rodzaju sprawach wykazują się ograniczoną transparentnością, mimo że skala zjawiska wskazuje na jego istotny ciężar społeczny i prawny.

Termin *przestępczość nieujawniona* odnosi się do zjawiska, w którym rzeczywista skala działań przestępczych może znacząco przewyższać dane ujmowane w oficjalnych statystykach. Jego złożoność wynika z kilku kluczowych elementów definiujących to pojęcie. Po pierwsze, przestępstwo nieujawnione zakłada faktyczne zaistnienie czynu zabronionego, stanowiącego zamach na dobro prawnie chronione. Po drugie, w konsekwencji tego działania inna

osoba poniosła szkodę, zarówno o charakterze materialnym, jak i niematerialnym, obejmującą uszczerbek na życiu, zdrowiu, mieniu czy utratę dobrego imienia. Po trzecie, istotą tego zjawiska jest brak formalnego zawiadomienia o przestępstwie złożonego przez pokrzywdzonego lub osoby mu bliskie. Po czwarte, konsekwencją tego jest brak uruchomienia jakichkolwiek procedur dochodzeniowo-śledczych, w tym czynności w niezbędnym zakresie przed wszczęciem postępowania, takich jak zabezpieczenie śladów i dowodów czy przeprowadzenie rozpytania potencjalnych świadków. Po piąte, nie podejmuje się żadnych działań zmierzających do identyfikacji, ustalenia i zatrzymania sprawcy przestępstwa, co wyklucza jego udział w postępowaniu przygotowawczym i zastosowanie środków zapobiegawczych, takich jak tymczasowe aresztowanie, mających na celu ochronę pokrzywdzonego i świadków. Po szóste, sprawa w ogóle nie staje się przedmiotem rozpoznania w fazie sądowej procesu karnego. Po siódme, w rezultacie sprawca pozostaje bezkarny, unikając odpowiedzialności prawnej (Błachut, 2008).

W przypadku przestępstw nieujawnionych, co oczywiste, cele procesu karnego zawarte w Kodeksie postępowania karnego nie zostaną zrealizowane, co w istotny sposób wpływa na poczucie bezkarności sprawcy, stanowiąc motywację do popełniania kolejnych przestępstw tego samego typu bądź podobnych. Proces karny wraz z jego celami jest ściśle określony przez ustawę w art. 2 Kodeksu postępowania karnego (Dz.U.2025.46, t.j.): 1) *sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności*; 2) *przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz także w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego*; 3) *zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności*; 4) *rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie*. (...) Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Tabela 1. *Przestępstwo pedofilii ogółem*

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2023	3235	1606
2022	2997	1653
2021	2905	1531
2020	2367	1360
2019	2791	1489
2018	2613	1438
2017	2391	1324
2016	2289	1241
2015	2187	1096
2014	2156	1104
2013	2057	1454
2012	2003	1344
2011	1848	1533
2010	1793	1532
2009	1906	1657
2008	1944	1683
2007	2029	1882
2006	1993	1687
2005	1884	1697
2004	1884	1904
2003	1744	1786
2002	1333	1453
2001	1196	1448
2000	1223	1506

Źródło: na podstawie danych statystycznych KGP

Bazując na dostępnych statystykach Komendy Głównej Policji, należy uznać, że przestępstwo pedofilii wskazane w art. 200 k.k. stanowi istotny udział w ogólnej przestępczości. Autor postanowił zaprezentować dane dotyczące przestępczości z art. 200 jako punkt wyjściowy do dalszych analiz.

W roku 2000 stwierdzono 1506 przestępstw, jednak wszczęto 1223 postępowania przygotowawcze (wszczęcie postępowania nie jest równoznaczne ze stwierdzeniem zaistnienia przestępstwa i wykryciem sprawcy). Przestępstwo stwierdzone oznacza czyn, co do którego w toku postępowania (np. wstępnych czynności sprawdzających) ustalono, że faktycznie doszło do naruszenia prawa karnego. Nie każde takie stwierdzenie kończyło się wszczęciem postępowania przygotowawczego – część była np. umarzana lub odmawiano wszczęcia z różnych przyczyn (brak interesu publicznego, nieustalenie sprawcy, przedawnienie, niska szkodliwość czynu).

Policja nie publikuje danych przestępstw wykrytych, stąd nie można ustalić wykrywalności dla tej kategorii przestępstw. Dla porównania, przy powiązanych przestępstwach z art. 220a grooming i 200b propagowanie zachowań o charakterze pedofilskim policja publikuje już pełną statystykę wykrywalności.

III. SPOŁECZEŃSTWO (NIE)WIEDZY – PEDOFILIA A POSTĘP TECHNOLOGICZNY

Autor ma świadomość prowokacyjnego charakteru tytułu niniejszej części artykułu, jednak zastosowanie takiej formy stanowi zabieg celowy, oparty na założeniu, iż wiedza warunkuje bezpieczeństwo. Niedostateczna świadomość prawna opiekunów w zakresie kontroli nad aktywnością dziecka lub osoby poniżej 15. roku życia w środowisku internetowym (tj. brak wiedzy, kiedy, gdzie i jakie strony są odwiedzane) może być uznana za jeden z istotnych czynników wiktymologicznych. Wśród nich wymienić można m.in. poczucie osamotnienia, trudności w relacjach rówieśniczych, problemy edukacyjne, występowanie schorzeń, a także potrzebę poszukiwania akceptacji i zrozumienia. Sam dostęp do sieci teleinformatycznej, umożliwiający korzystanie z urządzeń końcowych w celu przeglądania treści internetowych, generuje ryzyko nieświadomego bądź świadomego narażenia na zagrożenia, takie jak podejmowanie prób nawiązywania niebezpiecznych kontaktów (np. poszukiwanie tzw. sponsora) czy zawieranie znajomości w cyberprzestrzeni.

Dziecko/nastolatek (do ukończenia 15. roku życia), funkcjonujący w sposób dyktowany przez tzw. autorytety i współczesność, dążące do posiadania

np. najlepszego smartfona, otoczenia siebie *znaczącymi* osobami, pozyskania kontaktu z przyjacielem staje się ofiarą latentną, która znajduje się w poważnym niebezpieczeństwie. Pandemia COVID-19 stanowiła poważne ograniczenie aktywności na świeżym powietrzu i kontaktów z osobami w realnej rzeczywistości i poza dyskomfortem wynikającym z ograniczeń uaktywniła pedofilię. Skala pedofilii jest tak duża, że pracy zarówno dla policji, jak i łowców pedofilów nie zabraknie jeszcze pewnie długo. Ale każdą sprawę należy bezwzględnie traktować w sposób indywidualny. W raporcie *Negatywne doświadczenia młodzieży w trakcie pandemii* Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę wykorzystywania seksualnego doświadczyło 10,2 proc. respondentów, w tym 9,2 proc. zostało wykorzystanych seksualnie bez kontaktu fizycznego, a 2,6 proc. respondentów z kontaktem fizycznym. Otrzymywanie niechcianych nagich zdjęć zgłaszało 5,2 proc. badanych (N = 500). Werbowanie w internecie do celów seksualnych zgłosiło 3,4 proc. młodych ludzi. Według policyjnej mapy zagrożeń przestępstwami na tle seksualnym takimi czynami zagrożone były 23 604 osoby. Łącznie w okresie 2019 r. – maj 2021 r. z art. 200a § 1 i 2 Kodeksu karnego popełniono 844 przestępstwa na tle seksualnym w internecie. Z kolei dane Ministerstwa Sprawiedliwości informują, że skazanych prawomocnym wyrokiem z art. 200a § 1 i 2 k.k. w roku 2018 było 156 osób, a skazanych w I instancji w latach 2019 i 2020 – łącznie 260” (Pajdała, 2021).

Wskaźniki przestępczości skierowanej przeciwko dzieciom (pedofilia) wykazują tendencję wzrostową, przy niewielkich wahaniach ich amplituda uzależniona jest od świadomości pokrzywdzenia w wyniku przestępstwa, obywatelskiej inicjatywy (łowcy pedofilów) i skuteczności pracy operacyjnej funkcjonariuszy policji.

Liczba małoletnich pokrzywdzonych pedofilią, tj. przestępstwem z art. 200 k.k.

- 2007 r. – 8151
- 2008 r. – 5635
- 2009 r. – 6021

Liczba małoletnich pokrzywdzonych zgwałceniem, tj. przestępstwem z art. 197 k.k.

- 2007 r. – 363
- 2008 r. – 335
- 2009 r. – 319

Liczba małoletnich pokrzywdzonych przez produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, utrwalanie treści pornograficznych, tj. przestępstwem z art. 202 k.k.

- 2007 r. – 1061
- 2008 r. – 913
- 2009 r. – 1201

Zarzuty popełnienia przestępstw o charakterze seksualnym w 2007 r. usłyszało 2947 podejrzanych, w 2008 – 2861, natomiast w 2009 – 2794 (Statystyka.Policja.pl).

Postrzegając zjawisko z perspektywy 2020 r., należy wskazać, że dane statystyczne Komendy Głównej Policji ukazują spadek przestępczości w analizowanym obszarze o 50%. W roku 2019 policjanci potwierdzili zaistnienie 15 600 czynów w tej kategorii, natomiast w roku 2020 ich liczba spadła do 7800 przestępstw. (...) *Jednak niektórych przestępczych zachowań przybyło, a rzeczywista skala dziecięcych krzywd, które nie zostały zgłoszone służbom, jest dużo większa* (Zawadka). Amplifikacją rozważań dotyczących zjawiska wykorzystywania seksualnego dzieci i nieletnich zgodnie z polskimi uregulowaniami prawnymi będzie porównanie skali tego procederu przestępczego w Polsce i w Niemczech. Zobrazowaniem sytuacji jest materiał przygotowany przez niemiecką gazetę *Die Welt*: (...) *Przemoc seksualna wobec dzieci to nie tylko spektakularne przypadki z pierwszych stron gazet. Ofiarą pedofilów padło w zeszłym roku 13,5 tys. dzieci. W rzeczywistości liczba może być większa. Policja bije na alarm. Opinia publiczna dowiaduje się o zjawisku seksualnego wykorzystywania dzieci najczęściej tylko przy okazji spektakularnych przypadków szeroko opisywanych przez media ze względu na brutalność sprawców lub szczególnie drastyczne okoliczności przestępstwa* (Lepiarz).

Analiza statystyk niemieckiej policji ukazuje bezradność państwa wobec procederu, który wydostał się spod kontroli służb. Krzywdzenie i seksualne wykorzystywanie dzieci nie należy do rzadkości, będąc zachowaniem o powszechnym charakterze. W 2018 r. w wyniku przestępstw określanych mianem pedofilii skrzywdzonych zostało 13 539 dzieci w kategorii wiekowej do 14 lat (dane Federalnego Urzędu Kryminalnego BKA i Deutsche Kinderhilfe). Analiza danych poraża. Według przytoczonego źródła w ciągu doby zostaje skrzywdzonych więcej niż 36 dzieci. Implikacją dokonanych przestępstw były

143 zgony (zabójstwo), w 64 przypadkach pozbawienie życia miało charakter umyślny. Na uwagę zasługuje wiek ofiar, który dla zdecydowanej większości przypadków kształtował się poniżej 6 lat. W efekcie przestępczego działania sprawców 4200 dzieci doznało ciężkich obrażeń ciała (złamanie kości, oparzenia, obrażenia wewnętrzne), a 55 tys. zostało przynajmniej raz pobitych. Według niemieckiej gazety *Sueddeutsche Zeitung* omawiana statystyka utrzymuje się na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych. Według pełnomocnika niemieckiego rządu do spraw seksualnego wykorzystywania dzieci (Johannesa-Wilhelma Roeriga) dane obejmują wyłącznie przypadki zgłoszone policji albo ustalone przez funkcjonariuszy, ich rzeczywista liczba jest znacznie wyższa, czyli dane należy powiększyć. Jedną z przyczyn niskiego wskaźnika ujawnialności i wykrywania jest fakt, że do seksualnego wykorzystania dochodzi w wielu przypadkach w rodzinie lub w kręgu znajomych (Lepiarz).

Federalny Urząd Kryminalny Niemiec wskazuje na nasilający się problem pornografii dziecięcej, która w liczbie ujawnionej kształtowała się na poziomie 6500 przypadków, w porównaniu z rokiem 2017 nastąpił wzrost o 15%. W ramach współpracy służb niemieckich i amerykańskich policja niemiecka weszła w posiadanie 35 tys. informacji dotyczących obywateli niemieckich uczestniczących w procederze pornograficznym (ślady elektroniczne w sieci IP). Według ekspertów niemieckich ściganie pedofilów utrudnia procedura biurokratyczna. Funkcjonując w warunkach niemieckich regulacji prawnych, firmy internetowe nie mają obowiązku informowania służb o podejrzanych treściach, jak to ma miejsce w USA. Funkcjonujące przepisy w zakresie ochrony danych osobowych nie sprzyjają zwalczaniu pedofilii, a bardzo krótkie okresy przechowywania adresów IP sprawiają, że ustalenie sprawcy w wielu przypadkach jest niemożliwe, z uwagi na fakt usunięcia adresów IP przez firmy świadczące usługi w tym zakresie. Właśnie takie działanie uniemożliwiło zbadanie 18 tys. śladów otrzymanych z USA (Lepiarz). Wśród wielu czynników niesprzyjających zwalczaniu tego groźnego społecznie zjawiska są również braki kadrowe w niemieckiej policji, która otwarcie mówi o braku wykwalifikowanych specjalistów komputerowych, mających kompetencje i umiejętności do skutecznej walki z komputerową pornografią.

W ocenie pracowników niemieckiego organu działającego na rzecz dzieci i młodzieży ochrona danych osobowych nie może pozostawać w stosunku

nadrzędności do bezpieczeństwa dzieci. Roerig stoi na stanowisku, że firmy internetowe w ramach prowadzonej działalności powinny z własnej inicjatywy podejmować działania na rzecz ograniczenia treści pornograficznych z udziałem dzieci. Materiały pornograficzne cechuje coraz większa brutalności przy jednoczesnym obniżeniu wieku ofiar.

WNIOSKI

Podsumowując, nie można nie zauważyć, że w niektórych społeczeństwach obserwuje się niebezpieczną normalizację eksploatacji seksualnej dzieci, traktowaną jako sposób zaspokajania potrzeb seksualnych, odreagowanie stresu, a nawet alternatywy na atrakcyjne spędzanie czasu wolnego. Internet jako przestrzeń krzywdzenia dzieci nieustannie ewoluuje, oferując coraz nowsze możliwości dla użytkowników. Konotacje społeczne, wyrażone w cichym przyzwoleniu na wykorzystywanie dzieci, wykorzystywanie własnych dzieci i/lub przysposobionych, korzyści finansowe uzyskiwanie przez operatorów, właścicieli i administratorów stron internetowych z pornografią i pedofilią, czemu sprzyja IV rewolucja przemysłowa oraz przepisy o ochronie danych osobowych, tworzą idealne warunki dla przestępców.

Rozwiązania kodeksowe zaspokajają potrzeby w ochronie *dobra*, wyrażonego jako życie, zdrowie, wolność osobista – seksualna jedynie w koniecznym zakresie, wymuszonym gwałtownym wzrostem wskaźnika zgłoszonej przestępczości w tym obszarze. Ciemna liczba przestępstw i ich ofiar jest porażająca, proceder eksploatacji dzieci przez osoby dorosłe wskazuje na uprzedmiotowienie dziecka jako bytu, z przynależnym mu poczuciem godności i wolności. Rygorystyczne podejście do *krzywdzenia* zwierząt między innymi w Polsce prowokuje do zadania pytania o ważność i wartość człowieka chronioną w aktach prawnych. W odpowiedzi na ten problem powstała tzw. ustawa Kamilka – (ustawa o zmianie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 2023 r.). Zakatowanie dziecka, połączone ze stosowaniem przez sprawcę szczególnego okrucieństwa skierowanego na bezbronną ofiarę, jako typ kwalifikowany przestępstwa znęcania się nad osobą, pozostając kontestacją ludzkiej godności i człowieczeństwa w odniesieniu zarówno do ofiary,

jak i sprawcy, wymaga stworzenia i stosowania skoordynowanego systemu wykrywania i przeciwdziałania tej formie przestępczości. Szkoła, sygnały od osób postronnych, pomoc społeczna, policja, sąd to podmioty decydujące o życiu, zdrowiu i bezpieczeństwie dziecka, jednak skuteczne działanie w tym zakresie uwarunkowane jest stworzeniem efektywnego kanału komunikacji.

Prawo do ochrony dzieci *sensu stricto* nie może opierać się tylko na przepisach karnych, jako efekt penalizacji zachowania poprzez uznanie go za czyn zabroniony jako występki lub zbrodnie. Społeczny wymiar funkcjonowania jednostek nie przebiega właściwie, ich reakcja, a właściwie brak reakcji na krzywdzenie dzieci szokuje, budzi niepokój i wymaga natychmiastowych działań ze strony państwa w tym zakresie. Bezpieczeństwo społeczeństwa, w tym bezpieczeństwo dzieci, jest potrzebą społeczną, może jeszcze nieuświadomioną, ale istniejącą w hierarchii potrzeb Masłowa.

IT zawładnęła umysłami najmłodszych, *notabene* przy wielkim wkładzie opiekunów, którzy tworząc *surogat* macierzyństwa, ojcostwa, powierzają dziecko sieci, co można interpretować jako świadome, niewerbalne wyrażenie zgody na krzywdzenie dziecka. Podejmując wysiłek oceny regulacji prawnych w latach 1932–1997, opierając rozważania na treściach kodeksów karnych, należy wskazać, że myśl prawnicza przybierała zawsze dobry kierunek, elementem zakłócającym stanowienie dobrego prawa zwykle bywa potrzeba polityczna, wyrażona w presji czasowej na prawników i próba ingerowania w prawo karne, bez znajomości zasad tworzenia aktu prawnego. Dyspozycja przepisu winna czynić zadość nie tylko potrzebie chwili, ale również stwarzać możliwość stosowania przepisów w sytuacji pojawienia się nowych czynów przestępczych. Powracając do bestialstwa sprawców, wykorzystujących dzieci *sensu stricto* jako zabawki do zaspokajania potrzeb najniższego rzędu, z pobudek zasługujących na szczególne potępienie, należy uznać, że problem wymaga szczególnej uwagi społecznej i prawnej. Zaistniała sytuacja wykreowana przez społeczeństwo wiedzy jest dewiacją społeczną. Postrzegając problem na gruncie ekonomii, przy braku popytu nie występuje podaż. Kreśląc wizję przyszłości, trzeba podejmować działania, by eliminować determinanty sprzyjające istnieniu tej kategorii czynu zabronionego. Zaostrzanie kar jest działaniem *post factum*, dzieci oczekują i potrzebują pomocy w ramach prewencji uprzedzającej a nie objawowej, dlatego proponowane wcześniej rozwiązania

należy uznać za rekomendację i doprowadzić do zaistnienia systemu ochrony dzieci przed zwyrodnialcami. Jeśli postulat pozostanie tylko postulatem w rękach i deklaracjach dorosłych, w tym polityków, należy uznać, że zachodzi akceptacja społeczna dla krzywdzenia i wykorzystywania dzieci.

REFERENCES

- Błachut, J. (2007–2008). Czy ciemna liczba przestępstw istnieje? *Archiwum Kryminologii*, 29–30, 75–80.
- Bučko, K.M., Kotowska J., Chrobak B., Elżanowska H., Kmiecik B., Rękas A. (2023). Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15. ILE KOSZTUJE CIERPIENIE DZIECKA WYKORZYSTANEGO SEKSUALNIE? Raport Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15. Warszawa.
- Gupta, A., Kumaraguru P., Sureka A. (2012). Characterizing pedophile conversations on the internet using online grooming. *arXiv preprint arXiv:1208.4324*.
- Leszczyński, J. (1992). Przestępstwa tzw. seksualne w projekcie polskiego kodeksu karnego (wersja z grudnia 1991 r.). *Palestra* 36(9–10) (417–418), s. 30–39.
- Marcinek, P., Kapała, A. (2012). Pedofilia w opiniowaniu sądowo-seksuologicznym [Pedophilia in judicial and sexological opinion]. *Seksuologia Polska*, 10(2), 76–84.
- Mierzwińska-Lorencka, J. (2016). Rejestr sprawców przestępstw seksualnych. Uwagi na tle ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. *Studia Prawnicze*, 208(4), 147–162, <https://doi.org/10.37232/sp.2016.4.8>.
- Mikołajczuk, K. (2019). Pedofilia – definicje zaburzenia. Wybrane zagadnienia kliniczno-prawno-społeczne. *Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział W Lublinie*, 12(2), 213–227. <https://doi.org/10.32084/tekapr.2019.12.2-16>.
- Özçalık, C. K., Atakoğlu R. (2021). Online child sexual abuse: Prevalence and characteristics of the victims and offenders. *Journal of Psychiatric Nursing*, 12(1), 76–81, https://jag.journalagent.com/phd/pdfs/PHD-30643-REVIEW-KARA_OZCALIK%5BA%5D.pdf
- Siemaszko, K. (2024). Przestępstwo czynu nierządowego z nieletnim w kodeksach karnych państw zaborczych i kodeksie karnym z 1932 roku. *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, 17(1), 49–63, doi:10.4467/20844131KS.24.003.19460.
- Tyszkiewicz, L., Kosmowski, S. (2002). O efektywności prawa karnego, ciemnej liczbie, wiktyfikacji i rozmiarach narkomanii. *Archiwum Kryminologii*, XXVI, 101–131.
- Željko, B. (2012). Cyber crime and internet pedophilia as an important international phenomenon. *Western Balkans: From Stabilization to Integration*, 437–455.

AKTY PRAWNE

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U.2025.0.383, t.j.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U.2025.0.46, t.j.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U.2025.0.911 t.j.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (akt nieobowiązujący).

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz.94 (akt nieobowiązujący).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r., nr 88, poz. 553 z póź. zm.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, Dz.U. z 1982 r. nr 35, poz. 228 (akt nieobowiązujący).

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Stojer-Polańska J., Ciemna liczba przestępstw, <https://web.swps.pl/strefa-prawa/artykuly/20449-ciemna-liczba-przestepstw>.

Pajdała I. (2021). Złapać pedofila. *Gazeta Policyjna*, 7, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2021/numer-7-072021/205942,Zlapac-pedofila.html>.

Zawadka G., Pedofile częściej uwodzą przez internet.

2021, <https://www.rp.pl/przestepczosc/art221201-pedofile-czesciej-uwodza-przez-internet>

Lepiarz J., Szokująca statystyka: codziennie 36 dzieci ofiarą pedofilów, 2018, <https://www.dw.com/pl/szokuj%C4%85ca-statystyka-codziennie-36-dzieci-ofiar%C4%85-pedofil%C3%B3w/a-44101415>.

<https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-6/63501,Seksualne-wykorzystanie-maloletniego-art-200.html>.

Dzieci – ofiary przestępstw seksualnych, <https://statystyka.policja.pl/st/informacje/50010,Dzieci-ofiary-przestepstw-seksualnych.html?search=5573840434>.